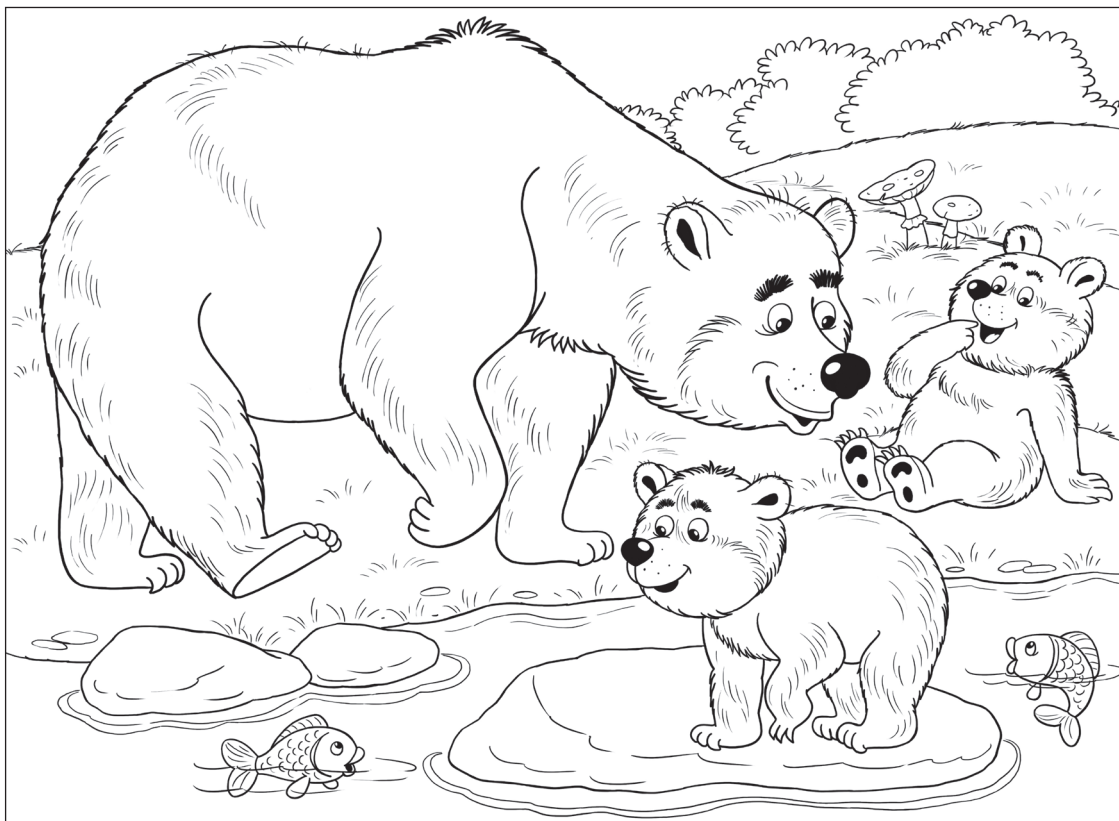

МЕТОДИЧКИ ПРИРУЧНИК ЗА НАСТАВНИКА

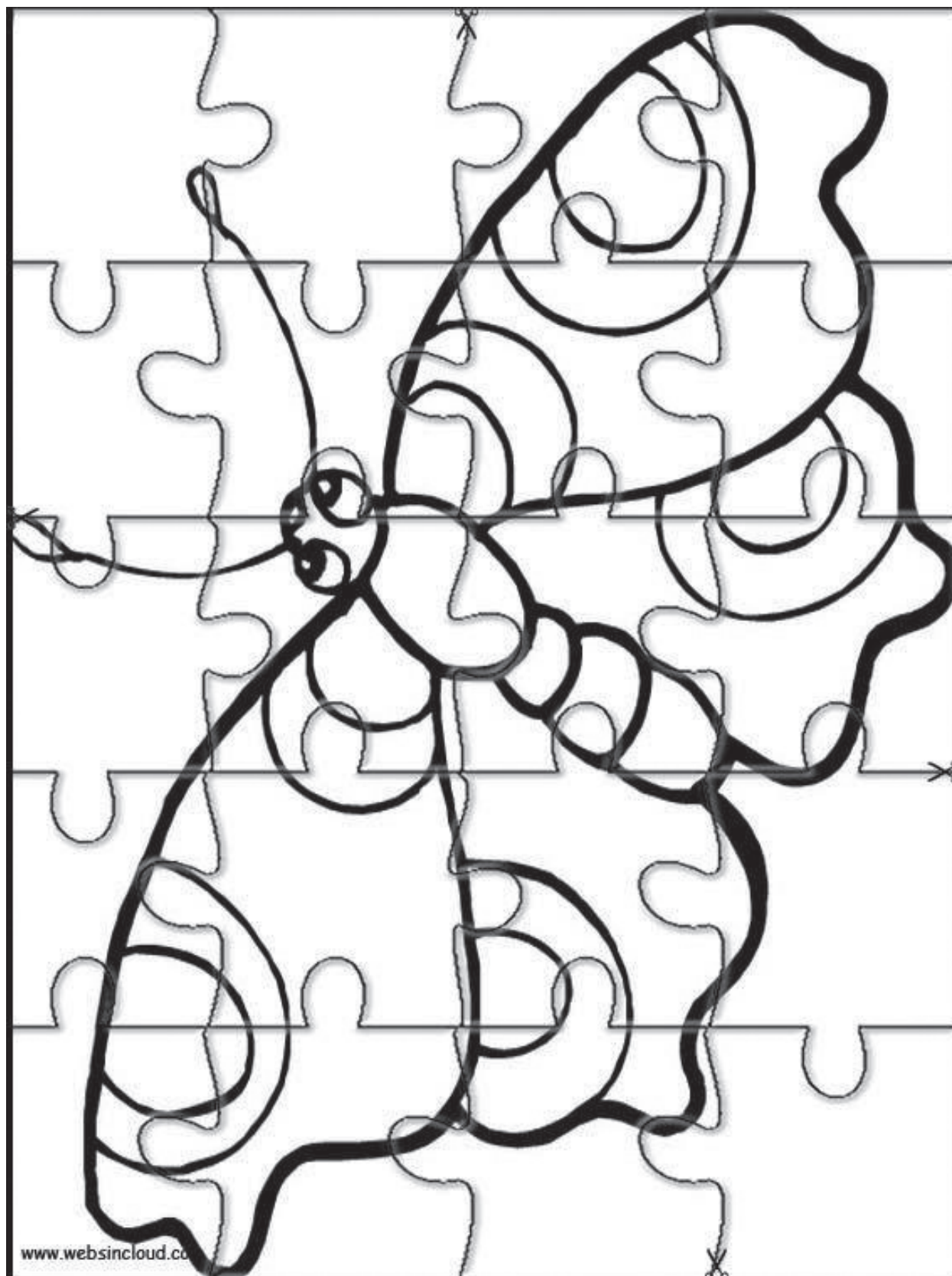
УЗ УЏБЕНИК БИОЛОГИЈА
ЗА ПЕТИ РАЗРЕД ОСНОВНЕ ШКОЛЕ

Наставни материјали за фотокопирање

ПРИЛОГ 1

ПРИЛОГ 2

ПРИЛОГ 3

А. Пажљиво слушај наставника и уради задатак.

Једноћелијски организми без организованог једра	Једноћелијски организми са једром	Колонијални једноћелијски организми
		То су једноћелијски организми исте _____. организовани у повезане _____. Све једин- ке у колонији могу да живе _____. _____.

Б. Прочитај трећи пасус у уџбенику на страни 16, који се односи на вишећелијске организме, и допуни реченице и примере одговарајућим речима.

1. Групе ћелија које су сличне по облику и величини, а све имају исту функцију зову се _____.

Примери: коштано, _____, _____.

2. Делови тела где се различита ткива налазе на истом месту и заједно обављају неку функцију називају се _____.

Примери: срце, _____, _____.

3. _____ органа чине различити органи који имају сличну функцију.

Примери: систем органа за _____, _____ и _____ систем.

4. Основну јединицу живота – _____ чине сви органи и системи органа који раде заједно.

В. Прочитај пасус на страни 17 који се односи на биљке и допуни реченице и примере.

1. Биљке, као вишећелијски организми, имају _____ и _____.

2. Органи који омогућавају биљци да се храни зову се _____ органи.

Примери: корен, _____ и _____.

3. Органи који јој омогућавају да се размножава називају се _____ органи.

Примери: цвет, _____ и _____.

ПРИЛОГ 4

1. Царство протиста

Протисти су најчешће ј_____ и к_____ организми. Њихов н_____ материјал налази се у ј_____. Неки протисти су в_____ организми, али немају т_____ и о_____. Представници овог царства су а_____, које саме производе храну, затим амебе, д_____ и т_____, који се једним именом називају п_____ и које се хране другим организмима. Слизаве г_____ и водене буђи, које разлажу угинулу органску материју, такође припадају овом царству.

2. Царство гљива

Гљиве су ј_____ и в_____ организми са ј_____. Ћелијски з_____ који се развија око ћелија гљива и који овим организмима даје з_____ и чврстину сачињен је од х_____. Гљиве се не крећу а_____. Хране се тако што разлажу угинулу о_____ материју. Представници овог царства су п_____ (или буђи), к_____, п_____ и л_____.

3. Царство биљака

Биљке су в_____ организми са ј_____. Не крећу се а_____ и готово све биљке с_____ производе х_____. Деле се на д_____ групе: биљке д_____ семена и биљке са с_____. М_____ и п_____ супредставници биљака са семенима, а г_____ и ц_____ су предствници биљака са семенима.

4. Царство животиња

Животиње су в_____ организми са ј_____. Већина животиња се активно к_____, мада постоје и оне које се не крећу а_____. Све животиње делимо у д_____ велике групе: к_____ и д_____. Кичмењаци имају у_____ потпору у телу, а бескичмењаци с_____. Бескичмењаке делимо на д_____ групе, на оне са н_____ и животиње које н_____ ноге.

ПРИЛОГ 5

А. Прочитај на страни 26 првих девет редова пасуса који се односи на аутотрофну исхрану, а затим попуни линије у тексту.

Начин исхране који подразумева да организам сам прави храну зове се (1) _____.
 исхрана. Ову способност имају организми који имају (2) _____. Ти организми
 се називају (3) _____. Алге, неке бактерије и (4) _____ хране се (5)
 _____. Процес у ком биљке стварају храну зове се (6) _____.

Б. Прочитај наведене реченице, а затим и пасусе на странама 27, 28 и 29 који се односе на хетеротрофну исхрану и допуни реченице речима које недостају.

1. Начин исхране који подразумева да се жива бића хране другим организмима или њиховим деловима зове се _____ исхрана.
2. Те организме називамо _____, зато што се хране другим живим бићима.
3. Хетеротрофи се деле на _____ и _____.
4. Биљоједи се хране листовима, плодовима и другим деловима _____.
5. Месождери се хране другим _____.
6. Организми који једу и биљке и животиње називају се _____.
7. _____ су животиње које живе на рачун других организама.
8. _____ исхрана је врста исхране која подразумева да се организми хране угули-
 лим остацима биљака и животиња.
9. Организми који се хране на овакав начин зову се _____.
10. Корист сапрофита за одржавање живог света је у томе што они разлажу угинуле организме и
 враћају _____ материје у _____, одакле их биљке поново кори-
 сте за _____.

А. Прочитај на страни 26 првих девет редова пасуса који се односи на аутотрофну исхрану, а затим попуни линије у тексту.

Начин исхране који подразумева да организам сам прави храну зове се (1) _____.
 исхрана. Ову способност имају организми који имају (2) _____. Ти организми
 се називају (3) _____. Алге, неке бактерије и (4) _____ хране се (5)
 _____. Процес у ком биљке стварају храну зове се (6) _____.

Б. Прочитај наведене реченице, а затим и пасусе на странама 27, 28 и 29 који се односе на хетеротрофну исхрану и допуни реченице речима које недостају.

1. Начин исхране који подразумева да се жива бића хране другим организмима или њиховим де-
 ловима зове се _____ исхрана.
2. Те организме називамо _____, зато што се хране другим живим бићима.
3. Хетеротрофи се деле на _____ и _____.
4. Биљоједи се хране листовима, плодовима и другим деловима _____.
5. Месождери се хране другим _____.
6. Организми који једу и биљке и животиње називају се _____.
7. _____ су животиње које живе на рачун других организама.
8. _____ исхрана је врста исхране која подразумева да се организми хране угину-
 лим остацима биљака и животиња.
9. Организми који се хране на овакав начин зову се _____.
10. Корист сапрофита за одржавање живог света је у томе што они разлажу угинуле организме и
 враћају _____ материје у _____, одакле их биљке поново кори-
 сте за _____.

ПРИЛОГ 6

Организми	Ћелијска мембрана	Површина тела	Шкрге	Плућа	Цевчице	Стоме
Једноћелијски организми	✓					
Ситне животиње (кишна глиста) и гљиве		✓				
Крупне водене животиње (рибе и неки водоземци)			✓			
Човек и други копнени кичмењаци				✓		
Инсекти					✓	
Биљке						✓

Организми	Ћелијска мембрана	Површина тела	Шкрге	Плућа	Цевчице	Стоме
Једноћелијски организми	✓					
Ситне животиње (кишна глиста) и гљиве		✓				
Крупне водене животиње (рибе и неки водоземци)			✓			
Човек и други копнени кичмењаци				✓		
Инсекти					✓	
Биљке						✓

Организми	Ћелијска мембрана	Површина тела	Шкрге	Плућа	Цевчице	Стоме
Једноћелијски организми	✓					
Ситне животиње (кишна глиста) и гљиве		✓				
Крупне водене животиње (рибе и неки водоземци)			✓			
Човек и други копнени кичмењаци				✓		
Инсекти					✓	
Биљке						✓

ПРИЛОГ 7

И	З	Л	У	Ч
И	В	А	Њ	Е

М	О	К	Р
А	Ђ	А	

З	Н	О	Ј
---	---	---	---

Т	Р	А	Н	С	П	И
Р	А	Ц	И	Ј	А	

Б	У	Б	Р	Е	З	И
---	---	---	---	---	---	---

ПРИЛОГ 8

ДРАЖ

НАДРАЖЉИВОСТ

ЧУЛО

ЧУЛНЕ ЋЕЛИЈЕ

ЧУЛНИ ОРГАНИ

ПРИЛОГ 9

Наведене појмове унеси у табелу испод, поред одговарајућег описа који их дефинише, као у урађеном примеру.

чулне органе *дражи* чуло надражљивост чулне ћелије

а. Сви утицаји из унутрашње или спољашње средине зову се...	<i>дражи</i>
б. Осетљивост на утицаје спољашње средине је...	
в. Орган или ћелија преко које примамо дражи зове се...	
г. Посебне ћелије преко којих се примају информације из спољашње средине зову се...	
д. Неке ћелије, чија је улога да приме одређене дражи, групишу се у посебне...	

Наведене појмове унеси у табелу испод, поред одговарајућег описа који их дефинише, као у урађеном примеру.

чулне органе *дражи* чуло надражљивост чулне ћелије

а. Сви утицаји из унутрашње или спољашње средине зову се...	<i>дражи</i>
б. Осетљивост на утицаје спољашње средине је...	
в. Орган или ћелија преко које примамо дражи зове се...	
г. Посебне ћелије преко којих се примају информације из спољашње средине зову се...	
д. Неке ћелије, чија је улога да приме одређене дражи, групишу се у посебне...	

Наведене појмове унеси у табелу испод, поред одговарајућег описа који их дефинише, као у урађеном примеру.

чулне органе *дражи* чуло надражљивост чулне ћелије

а. Сви утицаји из унутрашње или спољашње средине зову се...	<i>дражи</i>
б. Осетљивост на утицаје спољашње средине је...	
в. Орган или ћелија преко које примамо дражи зове се...	
г. Посебне ћелије преко којих се примају информације из спољашње средине зову се...	
д. Неке ћелије, чија је улога да приме одређене дражи, групишу се у посебне...	

ПРИЛОГ 10

Полно размножавање је процес у којем настају полне ћелије чијим спајањем настаје нови организам.	Полно размножавање је процес у којем настају полне ћелије чијим спајањем настаје нови организам.
Пар А	Пар Б
1. Шта су полне ћелије? Полне ћелије су посебне ћелије _____.	1. Шта су полне ћелије? Полне ћелије су посебне ћелије од којих настаје нови организам.
2. Где настају полне ћелије? Полне ћелије настају у полним органима.	2. Где настају полне ћелије? Полне ћелије настају у _____.
3. Какве оне могу бити? Полне ћелије могу бити _____.	3. Какве оне могу бити? Полне ћелије могу бити мушке и женске.
4. Како се зову мушке, а како женске полне ћелије? Мушке полне ћелије зову се сперматозоиди, а женске полне ћелије зову се јајне ћелије.	4. Како се зову мушке, а како женске полне ћелије? Мушке полне ћелије зову се _____, а женске полне ћелије зову се _____ ћелије.
5. Како називамо процес у ком се спајају мушке и женске полне ћелије? Процес у ком се спајају мушке и женске полне ћелије називамо _____.	5. Како називамо процес у ком се спајају мушке и женске полне ћелије? Процес у ком се спајају мушке и женске полне ћелије називамо оплођење.
6. Када је јајна ћелија оплођена? Јајна ћелија је оплођена када се повежу једра, односно наследни материјали из сперматозоида и јајне ћелије.	6. Када је јајна ћелија оплођена? Јајна ћелија је оплођена када се повежу _____, односно _____.
7. Које је друго име за оплођену јајну ћелију? Друго име за оплођену јајну ћелију је _____.	7. Које је друго име за оплођену јајну ћелију? Друго име за оплођену јајну ћелију је зигот.
8. Шта се дешава даље са зиготом? Зигот се дели, развија и расте у нову младу јединку.	8. Шта се дешава даље са зиготом? Зигот се дели, _____

ПРИЛОГ 11

РАЗВИЋЕ ЖИВОТИЊА

А. Повежи почетак и крај реченица, као у урађеном примеру.

1. Вишећелијски организми се најчешће размножавају јолно и <u>в.</u>	а. корените промене у грађи и начину живота.
2. Развој зигота код животиња одвија се у спољној средини или _____	б. преображај или метаморфоза.
3. Постоје два облика развића животиња: директно и _____	в. свој животиј зајочинју као зитиј.
4. Директно развиће је развиће које подразумева да младунци _____	г. многе инсекте.
5. Код индиректног развића, младунци доживљавају _____	д. у телу мајке.
6. Индиректно развиће се другачије назива _____	ђ. личе на своје родитеље.
7. Индиректно развиће је карактеристично за _____	е. индиректно.

Б. Погледај слику развића лептира у уџбенику, на страни 58. Прати стрелице и попуни линије у тексту тако да добијеш опис процеса развића код лептира.

Лептир полаже (1) _____ јаја на листове неке биљке. Из оплођеног јајета развија се (2) _____ или гусеница, која је покретна јер има осам пари ногу. Када порасте, гусеница се затвара у (3) _____, која је непокретна. Из лутке се развија (4) _____ и то се зове метаморфоза или преображај.

РАЗВИЋЕ БИЉАКА

В. Погледај слику развића биљака у уџбенику, на страни 59. Прати фазе развоја биљке од семена до одрасле јединке која на себи има плодове. На основу онога што видиш, на линије поред питања напиши пуне одговоре, али тако да у сваком имаш најмање три, а највише пет речи, као у урађеном примеру.

1. Шта се код биљке развија из семена? Развија се клијанац.
2. У коју фазу развића улази биљка након формирања младе биљчице са првим листовима? _____.
3. Како се зове фаза развића која наступа након што се код биљке развију вегетативни органи (корен, лист и стабло)? _____.
4. Пошто се цветови биљке опраше, биљка улази у последњи стадијум развоја. Како се он зове? _____.

ПРИЛОГ 12

Поларни и мрки медвед живе у различитим условима животне средине. Пажљиво погледај слике у уџбенику на страни 77, а затим прочитај текст о њима. Пронађи разлике у изгледу ових медведа. Упиши их у одговарајућа поља у табели. Две разлике су урађене као пример.

Особине (Адаптације)	Мрки медвед	Поларни медвед
Боја крзна		
Дужина врата и њушке		
Залихе масноће		<i>равномерно расиоређене</i>
Предње шапе	<i>за хвањање њелена</i>	

Поларни и мрки медвед живе у различитим условима животне средине. Пажљиво погледај слике у уџбенику на страни 77, а затим прочитај текст о њима. Пронађи разлике у изгледу ових медведа. Упиши их у одговарајућа поља у табели. Две разлике су урађене као пример.

Особине (Адаптације)	Мрки медвед	Поларни медвед
Боја крзна		
Дужина врата и њушке		
Залихе масноће		<i>равномерно расиоређене</i>
Предње шапе	<i>за хвањање њелена</i>	

Поларни и мрки медвед живе у различитим условима животне средине. Пажљиво погледај слике у уџбенику на страни 77, а затим прочитај текст о њима. Пронађи разлике у изгледу ових медведа. Упиши их у одговарајућа поља у табели. Две разлике су урађене као пример.

Особине (Адаптације)	Мрки медвед	Поларни медвед
Боја крзна		
Дужина врата и њушке		
Залихе масноће		<i>равномерно расиоређене</i>
Предње шапе	<i>за хвањање њелена</i>	

ПРИЛОГ 13А – АДАПТАЦИЈЕ НА РАЗЛИЧИТА СТАНИШТА

Травната станишта

Образују се у областима са умереном и (1) т_____ климом. Имају довољно (2) п_____ за развој (3) з_____ биљака, пре свега (4) т_____, али не и за развој шуме. У различитим деловима света, различито се зову: (5) пр_____, (6) са_____, (7) с_____ и (8) п_____. Уски (9) л_____ и добро развијен (10) к_____ систем омогућавају травама да успешније (11) у_____ и (12) с_____ воду. Животињски свет на њима је (13) р_____, јер обилују (14) х_____.

На линије испод напиши одговор на следеће питање:

Погледај слике становника травнатих станишта у уџбенику на страни 86, али немој да читаш описе испод њих. Шта мислиш, како се животиње које у њима живе бране од предатора?

Листопадне шуме

У листопадним шумама, многа жива бића спавају (1) з_____ сан и постају активнија у (2) п_____. Прво се јављају (3) п_____, вишегодишње (4) з_____ биљке које се развијају из (5) л_____ и (6) к_____. Дрвеће је главни произвођач хране. Многе животиње се хране (7) л_____ док је на гранама. Слој опалог лишћа, такозвана шумска (8) с_____, због веће (9) в_____ и стабилније (10) т_____, дом је многих организама, као што су (11) б_____ и (12) г_____. Листопадне шуме су богате (13) х_____ и (14) с_____ за многе животиње.

На линије испод напиши одговор на следеће питање:

Зашто животиње које живе у листопадним шумама нису тако крупне као оне у травнатим стаништима и зашто у њима живе спретне и окретне животиње?

Четинарске шуме

Четинари имају (1) у_____ листове прекривене (2) к_____, који се зову (3) ч_____. Овом адаптацијом, смањена је површина (4) о_____ воде, а додатни слој штити биљке од (5) с_____. Ове биљке имају велике количине лепљиве густе течности која се зове (6) с_____. Смола спречава да се вода у ткивима биљке (7) з_____. Због грађе (8) л_____ и смоле, (9) ч_____ могу да издрже најјаче (10) в_____ и изразито ниске и високе (11) т_____. Имају уске (12) к_____ и зато расту густо, један до другог. Тако праве заштиту себи и шумским животињама. Четинари праве (13) т_____ шуме јер листове никада не одбацују одједном. Четинарске шуме су лети много хладније од (14) _____, а зими се температура спусти и до -40°C .

На линије испод напиши одговор на следеће питање:

Зашто четинарске шуме погодују гљивама и зашто у њима живе крупне животиње?

ПРИЛОГ 13Б

У текстовима испод фотографија живих бића у различитим стаништима у уџбенику на странама 86, 87 и 89 пронађи и заокружи називе живих бића за која су дати описи њихових адаптација на животну средину. Назив живог бића упиши у прву колону, а његове адаптације у другу, као у урађеним примерима.

[illegible][illegible][illegible]

ПРИЛОГ 14

А. Како изгледају ланци исхране у води? Наведене појмове унеси на линије у тексту, као у урађеном примеру. Прецртај речи које си унео/ла на линије, тако да твоја пажња остане усмерена на појмове који нису разврстани.

лебде, ~~планктонски~~, морске, једноћелијских, бескичмењаке, рибе, разноврсност, произвођача, фотосинтезу, вишећелијске, сисаре

Главни произвођачи у морима су (1) планктонски организми, који (2) _____ у води, и (3) _____ алге, које се називају (4) _____ траве. Планктон се састоји од (5) _____ алги које врше (6) _____, као и од једноћелијских животиња које се хране тим алгама. Планктон представља храну за поједине бескичмењаке или ситније (7) _____, али и за велике (8) _____ китове. У слатким водама, такође постоје алге које имају улогу (9) _____, али постоји и већа (10) _____ биљних врста него у мору.

Б. Пажљиво прочитај пасус испод наслова *Шта још делује на жива бића у води?* у уџбенику на страни 95, а затим напиши седам питања чији се одговори налазе у том пасусу. Приликом састављања питања придржавај се задатих облика упитних реченица (питања морају започети речима које су већ уписане). Прво питање је урађено као пример.

Питања:

1.	ШТА	<u>се дешава са њорастом дубине у води</u>	?
2.	КАКАВ	_____	?
3.	КОЛИКО	_____	?
4.	КАКО	_____	?
5.	ШТА ОМОГУЋАВА	_____	?
6.	КАКО ЗАПОЧИЊУ	_____	?
7.	ЗАШТО	_____	?

В. Прочитај текст у уџбенику испод наслова *Како кретање воде утиче на њене стјановнике?* на странама 96 и 97, а затим повежи питања наведена у колони лево са одговарајућим одговорима у колони десно тако што ћеш на линију испред питања уписати одговарајуће слово. Први пар питање–одговор је урађен као пример.

<u>в</u> Који су облици кретања воде?	а) Кретањем се вода филтрира, а хранљиве материје и кисеоник са копна доспевају до произвођача и осталих живих бића у ланцу исхране.
_____ Чему доприноси кретање воде?	б) Чврсто су причвршћене за стене да их вода не би однела; имају дуге, танке и кожасте листове како их таласи не би покидали.
_____ Какве адаптације на кретање воде су развиле биљке и алге?	в) Водене струје, таласи, плима и осека.
_____ Како се хране водене биљке и алге?	г) Целом површином тела.
_____ Какве могу бити копнене воде?	д) Рибе са снажним вретенастим телом.
_____ Какве рибе живе у планинским водама?	ђ) Стајаће и текуће.
_____ Какве рибе живе у мирним водама?	е) Рибе са спљоштеним телом.

ПРИЛОГ 15

Пронађи пасус у уџбенику на страни 106 који говори о прилагођености гљива на услове живота у земљишту. Прочитај га и попуни табелу, као у урађеном примеру.

Опис адаптација ГЉИВЕ на услове живота у земљишту	
Подземно тело	
Плодоносно тело	
Ћелије за размножавање	
Како споре доспевају у земљиште	
Како дише	<i>целом површином њела</i>
Заштита од предатора код неких врста	

Пронађи пасус у уџбенику на страни 107 који говори о прилагођености кишне глисте на услове живота у земљишту. Прочитај га и попуни табелу, као у урађеном примеру.

Опис адаптација КИШНЕ ГЛИСТЕ на услове живота у земљишту	
Облик тела	
Потпора/чврстина тела	<i>њечности којом су исцпуњени сви делови</i>
Покривач тела	
Органи за кретање	
Органи за дисање	
Развијена чула	
Заштита од предатора	

Пронађи пасус у уџбенику на страни 107 који говори о прилагођености кртице на услове живота у земљишту. Прочитај га и попуни табелу, као у урађеним примерима.

Опис адаптација КРТИЦА на услове живота у земљишту	
Облик тела	
Потпора/чврстина тела	<i>скелети</i>
Покривач тела	
Органи за кретање	
Органи за дисање	<i>њућа</i>
Развијена чула	
Заштита од предатора	

ПРИЛОГ 16

Пажљиво прочитај особине које су ти дате у табели. На линију поред сваке особине упиши слово Н ако мислиш да је наследна, односно слово С ако мислиш да је стечена.

1. природно равна коса	_____	6. густе обрве	_____
2. добар пливач	_____	7. вожња бицикла	_____
3. рупица на бради	_____	8. знање страног језика	_____
4. шпицаст нос	_____	9. дужина стопала	_____
5. снажни мишићи	_____	10. ожиљак на лицу	_____

Пажљиво прочитај особине које су ти дате у табели. На линију поред сваке особине упиши слово Н ако мислиш да је наследна, односно слово С ако мислиш да је стечена.

1. природно равна коса	_____	6. густе обрве	_____
2. добар пливач	_____	7. вожња бицикла	_____
3. рупица на бради	_____	8. знање страног језика	_____
4. шпицаст нос	_____	9. дужина стопала	_____
5. снажни мишићи	_____	10. ожиљак на лицу	_____

Пажљиво прочитај особине које су ти дате у табели. На линију поред сваке особине упиши слово Н ако мислиш да је наследна, односно слово С ако мислиш да је стечена.

1. природно равна коса	_____	6. густе обрве	_____
2. добар пливач	_____	7. вожња бицикла	_____
3. рупица на бради	_____	8. знање страног језика	_____
4. шпицаст нос	_____	9. дужина стопала	_____
5. снажни мишићи	_____	10. ожиљак на лицу	_____

ПРИЛОГ 17

ИЗЛАЗНА КАРТА	
3	Ствари које сам научио/ла:
2	Ствари које су ми биле занимљиве:
1	Питање које желим да поставим:

ИЗЛАЗНА КАРТА	
3	Ствари које сам научио/ла:
2	Ствари које су ми биле занимљиве:
1	Питање које желим да поставим:

ИЗЛАЗНА КАРТА	
3	Ствари које сам научио/ла:
2	Ствари које су ми биле занимљиве:
1	Питање које желим да поставим:

ПРИЛОГ 18

А. Пажљиво прочитај задате реченице, а затим и текст у уџбенику на странама 120 и 121 који описује како полно размножавање утиче на варијабилност. На цртице поред тачних реченица напиши слово Т, а на цртице поред нетачних реченица напиши слово Н, а затим на линију испод сваке нетачне реченице напиши како она треба да гласи да би била тачна.

1. Већина врста се размножава бесполно. _____

2. Код полног размножавања, потомци добијају наследни материјал само од једног родитеља. _____

3. Код полног размножавања, потомци се разликују од својих родитеља. _____

4. На разлике у особинама између потомака и родитеља утиче само наследни материјал. _____

5. Организам који је настао полным размножавањем нема способност прилагођавања променама услова у спољашњој средини. _____

Б. Прочитај реченице и у понуђеним одговорима (написаним италиком) прецртај одговор за који мислиш да је нетачан, као у урађеном примеру.

1. Једнојајчани близанци се развијају из *једне* / *две* оплођене јајне ћелије, а двојајчани из *једне* / *две*.

2. И једнојајчани и двојајчани близанци *стичу* / *не стичу* разлике под утицајем спољашње средине.

3. Једнојајчани близанци имају *исти* / *различит* наследни материјал, а двојајчани *исти* / *различит* наследни материјал.

4. Једнојајчани близанци *не могу* / *могу* да буду различитог пола.

5. Двојајчани близанци *не могу* / *могу* да буду и истог и различитог пола.

ПРИЛОГ 19

А. Доврши започете реченице о штетном отпаду у индустрији као једном од загађивача животне средине.

1. Енергија која покреће фабрике и индустријске машине добија се сагоревањем...

✎... _____

2. У том процесу настаје...

✎... _____

3. Отровне супстанце доспевају у воду, ваздух или земљиште и тако...

✎... _____

Б. На линије испод напиши одговоре на питања која се односе на последице испуштања отровних супстанци у животну средину (загађивања).

1. Које животиње су највише погођене загађењем животне средине и зашто?

2. Како загађивање ваздуха утиче на климу?

3. Шта узрокују нагле и неприродне промене климе?

1. _____.

2. _____.

3. _____.

В. Попуни линије у тексту одговарајућим речима тако да добијеш реченице које се односе на још два загађивача животне средине – саобраћај и одлагање неразградивог отпада у природу.

1. Отровне с _____ у и _____ гасовима који се производе у саобраћају отежавају д _____ код живих бића. Код људи често изазивају болест дисајних

п _____ која се зове а _____.

2. Пластика, а _____, стакло, с _____ и други н _____ материјали се данас често користе за израду многих предмета. Ти материјали се не р _____ у природи. Зато предмети који су од њих направљени, када се искористе, завршавају у природи као о _____ и тако је загађују.

ПРИЛОГ 20

А. Прочитај други пасус испод наслова *Шта су то културне биљке?* у уџбенику, на страни 150. Затим прочитај наведене тврдње. И једна и друга тврдња су нетачне. Препиши их на линије испод тако да буду тачне.

1. Данас се у свету гаји око 300 врста биљака.

_____ .

2. Биљке као што су кромпир, пасуљ, соја, кукуруз, пшеница, пиринач, шећерна трска и банане чине половину биљака које човек произведе за своју исхрану.

_____ .

Б. Прочитај трећи пасус испод истог наслова и допуни реченице речима које недостају.

1. Осим за исхрану, човек користи биљке и као _____ материјал.
2. Тај материјал човеку служи за _____ домова, али и за _____ предмета за свакодневну употребу.

Примери биљака које се користе као градивни материјал: _____

В. Повежи појмове дате у колони лево са њиховим дефиницијама у колони десно тако што ћеш на линије испред појмова уписати одговарајуће слово.

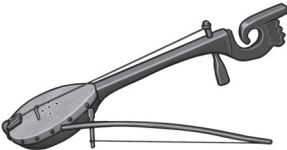
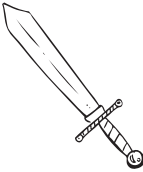
_____ Индустријске биљке	а) Биљке које се користе као заштита од болести.
_____ Лековите биљке	б) Биљке од којих индустријском прерадом добијамо различите производе.
_____ Зачинске биљке	в) Биљке које украшавају простор.
_____ Украсне биљке	г) Биљке које додајемо јелима како би побољшале њихов укус.

Г. Прочитај део текста који се односи на индустријске биљке у уџбенику на странама 150 и 151 и на линије напиши називе биљака које се користе за:

1. Израду канапа: _____
2. Израду тканина за одећу: _____
3. Производњу уља: _____
4. Производњу вина: _____
5. Производњу пива: _____
6. Производњу многих прехранбених артикала од брашна, попут хлеба, пецива, тестенина и многих других: _____
7. Производњу дуванских производа: _____
8. Загревање, као гориво: _____

ПРИЛОГ 21

А. Реши ребусе и на линије испод напиши називе животиња које добијеш.

1. КО КА	2. Ф = З	3. ЉЕ + КА	4. + КА
---	--	---	---

Б. Прочитај текст испод наслова *Које животиње човек јаји?* у уџбенику, на страни 157, и попуни табелу.

	Животиње	Корист за човека
	Домаће животиње	
Инсекти	Пчеле	
	Свилене дубе	

В. Прочитај текст у уџбенику на странама 158 и 159 који описује користи које човек има од дивљих животиња, а затим на линије напиши одговоре на дата питања.

- Шта су ловишта и зашто их је човек направио?
- Када је лов у ловиштима забрањен и како се назива тај период?
- Које животиње се најчешће гаје у ловиштима Србије?
- Шта су морски плодови? Наведи неке морске плодове.
- На који начин многе земље у свету заштићују угрожене водене врсте?

- _____
- _____
- _____
- _____
- _____

ПРИЛОГ 22

Унеси следеће појмове на линије у тексту тако да добијеш исправне реченице о здравом животу и здравим животним навикама, као у урађеном примеру.

одржавање, узимање, избегавање, довољно, здраву, редовна

1. Под здравим навикама најпре подразумевамо здраву исхрану, _____ довољно течности и _____ енергетских пића и супстанци које изазивају болести зависности.
2. Како би наше тело било здраво, неопходно је и _____ сна, као и редовно _____ личне хигијене и _____ физичка активност.

Унеси следеће појмове на линије у тексту тако да добијеш исправне реченице о здравом животу и здравим животним навикама, као у урађеном примеру.

одржавање, узимање, избегавање, довољно, здраву, редовна

1. Под здравим навикама најпре подразумевамо здраву исхрану, _____ довољно течности и _____ енергетских пића и супстанци које изазивају болести зависности.
2. Како би наше тело било здраво, неопходно је и _____ сна, као и редовно _____ личне хигијене и _____ физичка активност.

Унеси следеће појмове на линије у тексту тако да добијеш исправне реченице о здравом животу и здравим животним навикама, као у урађеном примеру.

одржавање, узимање, избегавање, довољно, здраву, редовна

1. Под здравим навикама најпре подразумевамо здраву исхрану, _____ довољно течности и _____ енергетских пића и супстанци које изазивају болести зависности.
2. Како би наше тело било здраво, неопходно је и _____ сна, као и редовно _____ личне хигијене и _____ физичка активност.